

позитивного іміджу базуються на взаємодії влади і громадськості, постійному діалозі із жителями міста та їх участі у вирішенні актуальних соціальних питань; – поєднання концепції формування корпоративного іміджу міст з теорією корпоративного управління, ОКК і КСВ дозволяє уникнути теоретичної фрагментації, узгодити складові корпоративного іміджу зі стратегічними напрямками розвитку міст, спрямовувати загальне уявлення і міркування людей стосовно іміджу міста на конкретні напрями, сфери діяльності і цілі їх стратегічного розвитку.

Подальшими напрямками наукових досліджень предметного поля формування іміджу повинно стати науково обґрунтоване проектування процесів побудови іміджу міст, розробка прикладних методик визначення складових корпоративного іміджу, їх характеристик, показників і критеріїв, аналіз зв'язків іміджевих характеристик з динамікою процесів розвитку міст, обґрунтування концепції формування системи іміджетворення як сукупності процесів технологій імідж-блдингу.

Список використаних джерел

1. **Алешугіна Н. О.** Проблеми формування туристичного іміджу України. – Режим доступу : www.confcontact.com/2009_03_18/ek7_aleshutina.htm.
2. **Богуш Д.** Будущее имиджа Украины / Денис Богуш // Украинская правда. – Режим доступа : www.prdays.com.ua.
3. **Важенина И. С.** Имидж, бренд и репутация города / И. Важенина. – Режим доступа : www.advertology.ru/article47690.htm.
4. **Важенина И. С.** Имидж и репутация территории как основа продвижения в конкурентной среде / И. С. Важенина // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – № 6. – С. 82 – 98.
5. **Визгалов Д. В.** Маркетинг города / Д. В. Визгалов. – М. : Ин-т экономики города, 2008. – 110 с.
6. **Геєць В. М.** Інноваційні перспективи України : монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.
7. **Джи Б.** Имидж фирмы. Планирование, формирование, продвижение / Б. Джи. – СПб. : Питер, 2000. – 224 с.
8. **Королько В. Г.** Паблік рілейшнз. Наукові основи, методика, практика : підручник. – 2-е вид. доповн. / В. Г. Королько. – К. : Скарби, 2001. – 400 с.
9. **Коханенко А. И.** Имидж рекламных персонажей / А. И. Коханенко. – М. : Март, 2004. – 143 с.
10. **Панасюк А. Ю.** Вам нужен имиджмейкер? Или о том, как создавать свой имидж / А. Ю. Панасюк. – М. : Дело, 2001. – 240 с.
11. **Панасюк А. Ю.** Формирование имиджа: цели, стратегии, тактики / А. Ю. Панасюк // Имиджология 2004: состояние, направления, проблемы : материалы второго междунар. симпозиума по имиджологии / под ред. Е. А. Петровой. – М. : РИЦ АИМ, 2004 – С. 37 – 46.
12. **Петрова Е. А.** Имидж Москвы – имидж столицы России / Е. А. Петрова // Имиджология – 2004: состояние, направления, проблемы : материалы второго междунар. симпозиума по имиджологии / под ред. Е. А. Петровой. – М. : РИЦ АИМ, 2004. – С. 106 – 108.

13. **Почепцов Г. Г.** Имиджология / Г. Г. Почепцов. – М. : К., 2001. – 698 с.
14. **Семиноженко В.** Точка зору : зб. наук. пр. / Володимир Семиноженко. – К. : [б. в.], 2005. – Режим доступу : www.semynozhenko.net/books.
15. **Сушинський О.** Місцеве самоврядування в Україні: концептуальні засади статусу та діяльності виконавчих органів : монографія / О. Сушинський. – Л. : АФША, 2003. – 176 с.

Надійшла до редколегії 27.08.13

УДК 35

Костянтин ХМАРА, Юрій ШАРОВ
Національна академія державного управління
при Президентові України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ПРОПОЗИЦІЙ ВІДПОВІДНОГО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ

Аналізуються основні положення проекту Закону України «Про об'єднання територіальних громад». Виявляються його певні внутрішні суперечності з іншими законодавчими актами, слабкі місця; формулюються пропозиції щодо вдосконалення документа.

Ключові слова: самодостатність і фінансово-економічна спроможність територіальних громад, об'єднання територіальних громад, нормативно-правова база, фінансова підтримка державою.

Константин Хмара, Юрий Шаров. Объединение территориальных общин в контексте предложенного соответствующего проекта Закона Украины

Анализируются основные положения проекта Закона Украины «Об объединении территориальных общин». Выявляются его определенные внутренние противоречия и несоответствия с другими законодательными актами, слабые места; формулируются предложения по совершенствованию документа.

Ключевые слова: самодостаточность и финансово-экономическая способность территориальных общин, объединение территориальных общин, нормативно-правовая база, финансовая поддержка государством.

Kostyantyn Hmara, Yuriy Sharov. Local communities associations in the context of proposals of the appropriate law draft of Ukraine

The main provisions of the draft Law of Ukraine «On the uniting of local communities» in the article are analyzed. The specific internal contradictions and inconsistencies with other legislative acts, weakpoints are revealed, the proposals for improving the document are formulated.

Key words: self-sufficiency, financial economical viability of local communities, uniting of local communities, regulatory basis, financial support by the state.

Зі здобуттям незалежності в Україні відбувається поступовий перехід

від надміру централізованої системи влади та впроваджується нова модель її організації. Водночас існує ще багато проблем у контексті становлення територіальних громад як спроможних суб'єктів самоврядування. Правова база управління соціально-економічним розвитком територіальних громад перебуває все ще на стадії формування та реформування, являє собою сукупність правових норм, прийнятих за різних історичних та економічних умов, певна частина яких відповідає вимогам часу, а інша – застаріла і не може адекватно регулювати процеси управління соціально-економічним розвитком на регіональному рівні.

Простежується стійкий зв'язок адміністративно-територіального устрою країни з недостатньою фінансово-економічною спроможністю територіальних громад. Суть цього явища полягає в надмірній подрібненості громад, що має наслідком слабкість економіко-фінансового базису ефективної самоокупної діяльності.

Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена необхідністю радикального вдосконалення адміністративно-правової та економіко-фінансової основ управління в територіальних громадах базового рівня місцевого самоврядування, на що спрямований проект закону «Про об'єднання територіальних громад» і основні положення якого мають бути обговорені щодо життєздатності і практичної реалізованості.

Про необхідність реформи адміністративно-територіального устрою в Україні йдеться вже давно. Науковою базою адміністративно-територіальної реформи в Україні є праці В. Б. Авер'янова, В. К. Колпакова, Ю. П. Битяка, І. Б. Коліушка, В. П. Тимошука, Я. В. Верменича, В. А. Дерезь, Н. Р. Нижник, В. М. Алексеєва, О. Ф. Андрійко, Н. В. Гудими та інших учених. Особливої актуальності тема набула після вступу України в листопаді 1995 р. до Ради Європи. У 1998 р. Комісія з проведення адміністративної реформи розробила проект Концепції адміністративної реформи в Україні. Проте реалізацію саме адміністративно-територіальної реформи було розпочато лише у 2005 р. З грудня 2010 р. в Україні розпочався новий етап адміністративно-територіальної реформи. Було затверджено «Програму економічних реформ на 2010 – 2014 роки», якою, зокрема, передбачалось завершення реформи адміністративно-територіального устрою. У розробленому у 2011 р. проекті закону «Про об'єднання територіальних громад» було зроблено спробу узагальнити нагромаджений досвід та виробити оптимальні рішення щодо створення нового адміністративно-територіального устрою України. Проект закону «Про об'єднання територіальних громад» було винесено на публічне обговорення. Проведено багато круглих столів, обговорень законопроекту, на яких мали можливість висловити власну думку представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування різних рівнів, громадських організацій, асоціацій. При цьому думки і ставлення до запропонованих проектом змін з боку представників органів влади,

громади виявляються дуже різноманітними, від схвалення до різкого несприйняття [3]. Ураховуючи багатоплановість зазначеної проблеми, вона потребує більш детального розгляду та аналізу.

Метою статті є аналіз ключових положень проекту закону «Про об'єднання територіальних громад», їх науково-прикладної обґрунтованості та практичної реалізованості, формування пропозицій щодо їх удосконалення.

Причини первісного спротиву об'єднанню територіальних громад різні. Це й усталені традиції, і спосіб життя, що сформували певну ментальність, а головне – суттєві розбіжності в рівні і якості життя людей унаслідок нерівномірності ступеня соціально-економічного розвитку територій. Наявність власних адміністративних центрів, так би мовити «своєї» влади на місцях, часто здається зручним для регулювання суспільного життя. «Своя» сільрада є територіально доступною для отримання головних адміністративних послуг, а крім того дозволяє без зайвих складностей вирішити багато інших питань, наприклад отримати земельні наділи для особистого господарства або будівництва, навіть незважаючи на те що будуватись на тих землях ніхто не збирається. Але та сама сільрада у складі переважним чином трьох – п'яти осіб не має реального бюджету, комунальних підприємств, бюджетних установ і надзвичайно обмежена у своїх можливостях. У більшості випадків місцева влада виявляється неспроможною вирішити більш-менш серйозні проблеми, оскільки на різноманітні потреби громади просто не вистачає грошей. У такому випадку отримана на виборах влада не накладає на обранців жодної відповідальності, бо будь-яку свою бездіяльність влада може пояснити саме відсутністю коштів. Відтак постає питання: наскільки потрібні органи влади такої «потужності» на місцях? Власне, саме життя відповідає на це запитання. Діяльність «неспроможних» сільрад не рятує маленькі села, селища, містечка тощо від занепаду і знелюднення. Маючи земельні ресурси, але не маючи власної інфраструктури та виробництв, які б давали робочі місця, вони через великий вплив жителів повільно зникають з карти адміністративно-територіального устрою України. Очевидно, що ключовою причиною такої ситуації є економіко-фінансова несамодостатність територіальних громад, серед головних причин якої – їх надмірне подрібнення, що гальмує впровадження індустріальних методів ведення сільського господарства. Міста, що є центрами економічного зростання, затиснені у своїх межах і часто не мають змоги розвивати власний економічний потенціал через брак території.

Предметом правового регулювання законопроекту є, відповідно до преамбули, «порядок об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам» [2]. Отже, ідеться про встановлення критеріїв об'єднання, процедуру підготовки та прийняття рішення, а також про перехідні процедури від

моменту утворення об'єднаної громади до обрання в ній єдиних органів місцевого самоврядування. Запропонований законопроект добровільний принцип об'єднання є достатньо сумнівним, оскільки жоден голова сільради не захоче добровільно віддати владу й скласти повноваження. Але навіть за умов добровільності, коли окремі громади за власної згоди створюють об'єднану адміністративно-територіальну одиницю з єдиними органами влади та єдиним бюджетом, таке об'єднання має відбуватися не без участі держави. Без владних повноважень неможливо обійтись унаслідок того, що не всі адміністративно-територіальні одиниці базового рівня порівнювані за ступенем соціально-економічного розвитку, існують «сірі зони» – громади, які є явними «утриманцями», через що з ними ніхто не захоче добровільно об'єднуватись.

Щодо критеріїв об'єднання зазначимо, що в законопроекті говориться: «під час об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток». Тут, очевидно, треба розуміти так, що відповідно до декларованої мети об'єднання громад більш вагомими мають бути умови, які сприятимуть економічно-виробничому розвитку громад порівняно з іншими чинниками. З цього випливає логічний висновок, що об'єднанню громад мають передувати серйозні дослідження економічного потенціалу в аспекті перспектив об'єднання.

Оскільки одним із принципів місцевого самоврядування є його повсюдність [1], то необхідно попередньо визначити територіальну основу майбутніх об'єднаних громад з урахуванням земельних і водних ресурсів, розташованих за межами населених пунктів і в межах землекористування колишніх колективних господарств, після знищення яких їх ресурси були розпайовані між членами громади. Це запобігло б ситуації, коли сільські громади опиняються перед фактом об'єднання без їх основного засобу сільськогосподарського виробництва – землі.

Існують деякі неврегульовані законопроектом питання правового характеру. У ст. 7 законопроекту [2] обласна рада наділяється не властивими їй повноваженнями – припиняти діяльність сільської, селищної, міської рад, що суперечить Конституції України. Суперечливою є ситуація, коли рішення про об'єднання в єдину громаду вже існує, але ще не сформовано нових органів, не відкрито нових рахунків, не встановлено нових ставок місцевих податків. Неврегульованість такої ситуації загрожує колапсом місцевого життя. Необхідно в алгоритмі здійснення процесу об'єднання прописати, як здійснюється місцевий бюджет у складових частинах об'єднаної громади, як працює механізм сплати місцевих податків і зборів.

Суттєвою є проблема визначення адміністративного центру об'єднаних територіальних громад (ОТГ), адже навряд чи будь-які колишні громади нової об'єднаної громади захочуть бути периферією

на користь сусідам. Скоріше за все тут потрібне владне рішення. Украй суперечливим є положення про можливість окремої територіальної громади вийти зі складу об'єднаної за рішенням свого референдуму, «...якщо це не призведе до зниження обсягу та якості послуг, що надаються мешканцям територіальної громади органами місцевого самоврядування». Як і ким визначатиметься це потенційне зниження, законопроектом не врегульовано. Отже, норма є досить декларативною, на практиці важко здійснюваною і такою, що породжує посилений адмінресурс.

Існують труднощі щодо практичної реалізації деяких положень законопроекту. Як, скажімо, спонукати жителів міста-мільйонника прийти на референдум стосовно об'єднання з селом? Аналогічно виникає запитання про можливість проведення зборів/конференції жителів великого міста. Яким чином визначити кількість делегатів конференції чи кворум зборів, за якими процедурами вони мають проходити і под., а головне, яким чином зацікавити їх узяти участь у такій конференції? Що робити за відсутності кворуму? Логічно припуститись думки про прийняття рішення щодо об'єднання тільки радою з попереднім узгодженням із громадськістю: консультації, громадські слухання чи консультативне опитування.

Виникає питання і щодо коректності врахування голосів під час референдуму. Адже можуть бути населені пункти, малі за кількістю населення, але при цьому зі значним потенціалом для економічного розвитку. І якщо думка їх жителів за протипаги більшим населеним пунктам, але без економічного потенціалу, не буде врахована через малу кількість населення, це навряд чи можна буде назвати справедливим, а отже, може викликати спротив населення. Доцільно було б запровадити для об'єднання громад пропорційну (з відповідним нормуванням кількості голосів) систему підрахунку голосів. Необхідно також удосконалити процедуру референдуму, призначення тимчасових керівників об'єднань та наділення їх повноваженнями. Дискусійною є теза про ухвалення рішення щодо об'єднання територіальних громад, оскільки референдум має силу остаточного рішення і не потребує додаткового затвердження радою, а на зборах відбувається лише обговорення. Причому результати такого обговорення можуть бути одними, а рішення ради – іншими.

Також недостатньо опрацьованим є питання щодо статусу і повноважень старости. У законопроекті обумовлено функції старости, але не визначено процедури його обрання. Хто може бути кандидатом на посаду? Чи буде посада старости обиратись з голів об'єднаних адміністративно-територіальних одиниць (АТО), чи будуть проведені нові вибори на загальних підставах з участю і голів об'єднаних АТО, і нових кандидатів? Якщо проводитимуться нові вибори на загальних підставах, то чи будуть якісь переваги у голів населених пунктів, які

об'єднуються? Судячи з законопроекту, права старости при ухваленні рішень радою – дорадчі, і чи є це достатнім для подання громадської думки членів громади, яких староста представляє?

Алгоритм процесу об'єднання визначено таким чином: Кабінет Міністрів України затверджує перспективний план формування об'єднаних громад по кожному з регіонів України; у межах цього плану сільські, селищні, міські голови укладають договір про об'єднання; проводяться референдуми чи збори (конференції) територіальних громад щодо підтримки об'єднання; місцеві (сільські, селищні, міські) ради суб'єктів об'єднання приймають рішення про затвердження договору про об'єднання; обласна рада (Верховна Рада АРК) приймає рішення про об'єднання громад та про призначення виборів органів місцевого самоврядування в новій громаді; обласна державна адміністрація (Рада Міністрів АРК) подає до уряду України пропозиції щодо фінансової підтримки об'єднання; і нарешті в державному бюджеті наступного року від дати подання про підтримку мають з'явитися кошти на таку підтримку. Як видно, в алгоритмі формування об'єднаної територіальної громади не прописано, як діятимуть органи місцевого самоврядування, як виконуватиметься бюджет і сплачуватимуться податки в новоутвореній громаді від дати її утворення до формування нових органів після виборів. Тобто, хоча сам алгоритм є достатньо логічним, у ньому відсутні деякі вкрай важливі кроки, його реалізація не підкріплена правовими конструкціями, а щодо деяких правових норм виникають питання про їх відповідність Конституції України. Логічнішою є така схема підготовки об'єднання громад: спочатку один чи кілька голів територіальних громад звертаються до сусідніх (суміжних) громад з пропозицією про об'єднання, у якій викладаються певний мінімальний набір визначених законопроектом параметрів; потім мають місце переговори між головами та погодження тексту договору; після цього відбуваються громадські обговорення (насамперед у громадах, що приєднуються); далі договір узгоджується місцевою виконавчою владою і, урешті-решт, затверджується сесіями місцевих рад громад, що об'єднуються.

Безперечно великою перевагою законопроекту є запровадження перспективного плану. Його ухвалення дає змогу візуально бачити перспективу нового територіального устрою України і не допустити появи внаслідок об'єднання периферійних територій, що не увійдуть до жодних об'єднань та будуть приречені на подальшу деградацію. Але у ст. 3, 4 законопроекту під час визначення як суб'єктів об'єднання, так і умов об'єднання відсутні посилання на узгодженість із перспективним планом [2].

Однією з безпосередніх причин реформування територіальних громад є необхідність створення ефективної системи управління наданням публічних послуг. У законопроекті наявна теза про те, що

договір про ОТГ повинен містити механізм підвищення якості надання послуг, проте відсутні рекомендації та роз'яснення, як вимірюється якість надання послуг, яким чином має відбуватись зазначене підвищення. Це важливо з огляду на те що фінансова підтримка державою об'єднання територіальних громад надається згідно з перспективним планом для поліпшення рівня задоволення потреб населення. Отже, рівень задоволення потреб населення повинен мати чіткий і зрозумілий вимір.

Щодо державної підтримки процесу об'єднання громад, то законопроект не містить реальних інструментів такої підтримки. Для прикладу можемо взяти досвід інших країн, коли на етапі добровільного об'єднання громад (комун, муніципалітетів, общин) визначались додаткові преференції, які держава надавала тим, хто об'єднується. Це можуть бути конкретні суми для об'єднаної громади з державного бюджету, як, скажімо, у Франції, Естонії, додаткове збільшення місцевого бюджету (10 – 20 %) за рахунок державних субвенцій, як у Латвії, Данії [4]. В українському законопроекті посилання на те, що обласні державні адміністрації подають пропозиції для субвенцій, на практиці не гарантує появу таких субвенцій та їх розмір. Цей фактор не є мотивуючим для об'єднання громад. Утім варто зауважити, що сенс об'єднання полягає в пошуку таких форм АТО, які б забезпечували їх самодостатність із мінімальним залученням державних коштів. Отже й витрати держави мають бути лише на соціальні гарантії та адміністративні витрати під час організації об'єднань громад. Необхідно чітко визначити механізм та джерела фінансування для повернення попередніх боргів. Адже в законопроекті не врегульовано питання зобов'язань АТО, що настали до об'єднання територіальних громад, не вирішено спірні питання щодо розподілу попередніх боргів, якщо такий розподіл буде. Тут мають бути встановлені чіткі норми, аби уникнути зловживань, пов'язаних зі спокусою керівництва ОТГ списати борги чи намагатись власні прорахунки перевести на «латання дірок» за рахунок державних коштів чи коштів інших суб'єктів ОТГ. Можливим був би варіант фінансового заохочення громад, апробований у країнах Європи. Проте, на нашу думку, цей варіант є досить сумнівним, враховуючи високий рівень корупції та недосконалість законодавства, недоопрацьованість законопроекту, незлагодженість норм Бюджетного і Податкового кодексів у питаннях регулювання діяльності територіальних громад. Тим більше що в законопроекті й не згадується доцільне у випадку впровадження його норм узгодження із фінансовим, бюджетним, податковим тощо законодавством.

У проекті передбачено виділення субвенції для новостворених територіальних громад у разі відповідності їх перспективному плану. Ця норма законопроекту виписана не зовсім коректно. Логічним кроком було б розробити і затвердити типову модель нової сільської адміністративно-територіальної одиниці із повним переліком

адміністративних і комунальних послуг, що будуть надаватися територіальній громаді її радою, виконавчими органами місцевого самоврядування і відповідними представництвами державних органів при сільській, селищній раді. Також доцільно було б спочатку оприлюднити проект перспективного плану і лише після доопрацювання з урахуванням зауважень і пропозицій громади та місцевих державних адміністрацій затверджувати. Це гарантувало б значно більшу зацікавленість територіальних громад в об'єднанні.

Оскільки провідний принцип об'єднання територіальних громад – досягнення економічної ефективності і самодостатності громад, то й засади їх діяльності мають відповідати цьому принципу. Не повинно бути просто злиття АТО, аби їх було менше, і відповідно, менше клопоту для держави з їх фінансуванням. Суть реформування полягає в оновленні потенціалу АТО, тож головним і визначальним принципом має бути економічна ефективність. Суто «адміністративне», майже примусове об'єднання може стати лише виконанням наказу «для галочки», без збільшення соціальної, економічної ефективності. Виходом було б об'єднання громад навколо підприємств, виробничих потужностей тощо. Але вони не завжди є. У такому випадку доцільно було б сприяти створенню виробництва на об'єднаних територіях. Тому органи влади ОТГ повинні діяти в новому форматі, ураховуючи потенціал і конкурентні переваги території об'єднаної громади, використовуючи такі сучасні управлінські інструменти, як стратегічне планування й проектний підхід. Державна фінансова підтримка мала б надаватися лише на виконання результативних програм розвитку, які б конкурували за ресурси держави.

Отже, опрацювання проекту закону «Про об'єднання територіальних громад» дає можливість визначити необхідні дії та зробити певні рекомендації, а саме:

– розробити механізм соціально-економічного обстеження АТО базового рівня та визначити критерії, за якими буде відбуватися об'єднання, та механізм об'єднання; дослідити наявність потенціалу для утворення виробничих комплексів, господарств, підприємств малого, середнього та великого бізнесу;

– розробити та внести зміни до Бюджетного, Податкового кодексів для забезпечення створених ОТГ необхідними ресурсами; забезпечити умови для збалансованого формування та виконання бюджетів усіх рівнів з урахуванням потреб новостворених ОТГ;

– розробити та внести зміни до Земельного кодексу для забезпечення створених ОТГ необхідними ресурсами; створити земельний кадастр з урахуванням змін;

– розробити проекти змін до законодавства України про місцеве самоврядування та місцеві державні адміністрації, Положення та Типові статuti ОТГ та їх виконавчих органів;

– розробити механізм виборів органів місцевого самоврядування, голови ОТГ та внести відповідні зміни до законодавства;

– розробити механізм підвищення якості надання послуг членам ОТГ, механізм контролю; запровадити критерії та методику контролю якості надання послуг.

На початку впровадження законопроекту доцільним було б утворити експериментальні об'єднання територіальних громад (пілотні проекти), можливо навіть на тимчасовій основі (з можливістю повернення до відпочаткового стану) і в різних регіонах з різною економічною, соціальною структурою. Це дало б змогу побачити наочні переваги та усунути виявлені недоліки укрупнених громад.

Опрацювання основних положень проекту Закону України «Про об'єднання територіальних громад» дозволяє стверджувати, що він є далеким від завершення, недостатнім чином вирішує проблеми реального об'єднання територіальних громад; частина норм не відповідає Конституції України, юридична техніка подання статей проекту закону є досить незграбною, правові конструкції допускають багатозначне тлумачення. Законопроект потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням необхідності системного вдосконалення законодавчої бази управління місцевим розвитком, оскільки лише на цій основі стає можливим її гармонізація із законодавством ЄС, урахування прогресивних тенденцій змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про об'єднання територіальних громад : проект Закону України від 14 груд. 2011 р. № 9590. – Режим доступу : www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=42091.

3. Стан і проблеми реалізації реформи адміністративно-територіального устрою в Україні. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor_3/02.htm.

4. Тронь В. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: оптимальний підхід в умовах невизначеності, ризику і багатокритеріального компромісу / В. Тронь // Економ. часопис-XXI. – 2008. – № 3 – 4. – С. 40 – 43.

Надійшла до редколегії 28.02.13